

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

FACULTAT DE DRET
TREBALL DE FINAL DE GRAU

LES DONES A L'ADMINISTRACIÓ DE JUSTICIA

**L'EVOLUCIÓ DE L'ACCÈS DE LA DONA A LA JUDICATURA A
ESPANYA ENTRE 1966-2018**

ÀREA TEMÀTICA: Història del Dret

LÍNIA: Evolució del paper de la dona jurista a Catalunya

Curs acadèmic 2019-2020 2n semestre

A totes les passades per aplanar el camí

Sumari

INTRODUCCIÓ	4
1. LA DONA EN EL MON CONTEMPORANI OCCIDENTAL	8
1.1. Antecedents històrics.....	8
1.2. La dona a Espanya s. XX i actualitat	11
2. L'ACCÈS DE LES PRIMERES DONES A ESTUDIS SUPERIORS A ESPANYA I A CATALUNYA. LA IMPORTÀNCIA DE LA SEGONA REPÚBLICA	18
3. EL JUTGE I L'ORGANITZACIÓ JUDICIAL A ESPANYA	20
3.1. Evolució de l'organització judicial. El Consell General del Poder Judicial. L'accés a la Carrera Judicial	20
3.2. Les primeres dones jutges a Espanya	26
4. EVOLUCIÓ EN TERMES QUANTITATIUS DE L'ACCÈS DE LES DONES A LA JUDICATURA I DE LES DONES QUE ACCEDEIXEN A LLOCS DE RESPONSABILITAT EN LA JUDICATURA	29
4.1. Evolució de l'accés de les dones a la judicatura (1966-2018)	29
4.2. Evolució de l'accés de les dones a òrgans centrals	30
4.3. Comparativa de les dones que accedeixen a judicatura i dones que accedeixen a òrgans centrals.....	32
5. CONCLUSIONS	39
6. BIBLIOGRAFIA I FONTS JURÍDIQUES	41

INTRODUCCIÓ

“Des dels alhors de la humanitat els treballs es van dividir en rols atribuïts a les dones i en rols atribuïts als homes. Distribució que no va ser simètrica, sinó que va dotar als homes de valors superiors i positius (la guerra, la política, la justícia ...); mentre que les tasques femenines es van estimar inferiors i negatives, excepte la maternitat i la seva funció procreadora fins i tot en aquest cas, era l'home qui donava la vida i la dona la cuidadora del germen d'aquesta.”¹

Aquesta evolució del paper de la dona es veu reflectida, com no, en l'àmbit de el dret i la justícia. El dret no deixa de ser una construcció social duta a terme bàsicament per homes, que tradicionalment han ocupat un paper superior en la societat, rol que els va permetre crear dret i administrar-lo situació que lògicament no comptava amb la possibilitat que les dones fossin part del procés ni del sistema.

Quines conseqüències per a les dones provoquen aquests antecedents? La conseqüència principal és la total invisibilitat de la figura femenina en una cosa tan important com la possibilitat de participar activament en la creació i en l'administració del dret.

L aquesta conseqüència és la columna que sustenta aquesta investigació, és el "Que" d'aquest treball. A causa de la discriminació imposada a les dones al llarg dels segles, la seva empremta i participació en el dret i en concret a l'administració de justícia és pràcticament nul·la fins fa molt poc.

Arran d'aquesta situació prèvia que descriu i de la qual sóc molt conscient, el meu objectiu principal és donar una mica de llum a com i de quina manera s'ha anat produint l'accés de la dona a l'administració de justícia, en concret als papers de jutge i magistrat.

Per fer-ho m'han servit d'inspiració dos Treballs de Fi de Grau defensats a la Facultat de Dret de la Universitat de Barcelona. El primer, titulat *Les primeres dones juristes de Catalunya. Evolució del nombre de dones estudiants de dret i col·legiades a Catalunya (1910 a 1968)* fet per la Patrícia Soler Peña

---

¹DAROS, William Roberto. La mujer posmoderna y el machismo. Franciscanum [online]. 2014, vol.56, n.162, pp.107-111. ISSN 0120-1468. [Consulta: 13-04-2020]

companya de la UB durant el curs acadèmic 2018-2019. En aquest treball Patrícia Soler realitza un estudi quantitatiu de les dones que es van llicenciar en dret entre 1910 i 1968 i d'aquestes quantes es van col·legiar. Com a segona inspiració tinc de referent el treball de la també companya de la UB Georgina Pineda Montserrat que durant el primer quadrimestre d'aquest curs va realitzar un TFG titulat *Les primeres dones juristes de Catalunya. L'evolució del paper de la dona universitària i l'experiència personal de Roser Molins Verdaguer (Seva, Osona, 1930)*; es tracta d'un estudi qualitatiu per conèixer de primera mà l'experiència de les primeres dones i en concret l'experiència de la senyora Molins Verdaguer com a estudiant de dret i després en l'exercici de la professió de jurista.

A partir d'això m'agradaria comentar que en els seus inicis el meu treball estava plantejat d'una manera diferent pel que fa a metodologia. El meu objectiu principal passava per posar noms i cares a les dones desconegudes que van obrir les portes dels jutjats a les esdevenidores, investigant les seves vides i si fos possible tenir un contacte directe amb elles, és a dir un treball qualitatiu de caire molt semblant al de Georgina Pineda, però centrat en el sector públic, és a dir, dones llicenciades que van optar per fer camí professional com a jutges.

A causa de la Covid-19 aquesta idea ha hagut de ser descartada per la impossibilitat pràctica de la recerca i de fer entrevistes a senyores (que per les dates, ja son bastant grans) i ha estat substituïda per un estudi sobre la mateixa matèria i el mateix àmbit però en termes quantitatius, apropant-me a l'estil del que havia fet Patrícia Soler en el seu treball.

Per tant, ara el meu objectiu és realitzar una anàlisi en termes estadístics de l'accés de les dones a la judicatura a Espanya, anàlisi que té com a objectiu contestar la següent pregunta: En quina mesura l'increment de la presència de les dones a la judicatura ha implicat també un increment en l'accés a llocs de la cúria judicial?

Està clar que des de que es va permetre l'accés de la dona al poder judicial la proporció d'homes i dones s'ha anat igualant, arribant fins i tot, el numero de dones que accedeixen a superar el d'homes fins al punt que a data de març del 2018 les dones representen un 53,2% dels jutges i magistrats en actiu a

Espanya². Però tot i ser majoria les dones encara representen un percentatge baixíssim de presència en òrgans centrals. Aquest fet atreu tota la meua atenció, ja que se suposa que l'administració pública (com sabem el Poder Judicial forma part d'aquesta) és l'ocupador objectiu per antonomàsia (el sistema d'oposicions no es fixa en sexe, edat només en el coneixements demostrats), però sembla ser que igual que succeeix al sector privat amb el sostre de vidre, l'administració de justícia no està complint la seva objectivitat en el referent a la promoció de les jutges i magistrades a posicions en òrgans centrals.

Vull centrar-me en veure si aquest accés ordinari, que òbviament ha crescut des de 1966, com ja he dit, i que fa que a dia d'avui les dones siguin majoria a la judicatura, es veu reflectit en les mateixes proporcions als alts càrrecs.

Per poder contextualitzar el per què de la investigació faré un petit repàs del paper de la dona en la nostra història recent i el paper que aquesta ocupa avui en la nostra societat, posant èmfasi en els èxits aconseguits però també en tot allò que queda per aconseguir, ja que és precisament en el èxits i en el que manca encara on aquest treball pren sentit.

Ja dintre del context històric i social, em centraré en fer recerca històrica tant a llibres com a la xarxa. Pel que fa a l'estudi quantitatiu les dades obtingudes són del departament d'estadística del CGPJ les quals la majoria estan disponibles a la seva pàgina web i lo que no ho he aconseguit contactant directament amb el CGPJ amb la prèvia derivació al departament d'estadística amb el qual vaig creuar correus per demanar informació amb l'objectiu d'obtenir números per tal de poder comparar i analitzar si es proporcional l'augment de les dones a la judicatura i l'augment de les dones a llocs superiors d'aquesta judicatura.

La raó de centrar la investigació en l'accés a la judicatura i no en altres llocs de l'administració de justícia és bàsicament, perquè impliquen el jutge o magistrat que és qui realitza la pròpia funció d'administrar la justícia i en concret, en l'accés als òrgans centrals ja que com sabem es tracta de posicions que

---

² La Vanguardia, 2018. El número de mujeres juezas sigue en aumento: ya son el 53,2 por ciento. [online] p.1. Recuperat: <<https://www.lavanguardia.com/vida/20180328/442005708339/el-numero-de-mujeres-jueces-sigue-en-aumento-ya-son-el-532-por-ciento.html>> [Consulta: 20-04-2020].

requereixen molta preparació i que impliquen un cert prestigi i poder és important saber fins a quin punt pot accedir a quest prestigi el 53,2% dels jutges i magistrats en actiu d'aquest país que com ja fet referencia abans son dones.

1. LA DONA EN EL MON CONTEMPORANI OCCIDENTAL

1.1. Antecedents històrics

Una de les conseqüències principals del procés d'industrialització que té lloc a Europa entre els segles XVIII i XX, és la desaparició de la família com a unitat de producció, la separació entre treball reproductiu i productiu i el desplaçament del lloc del treball productiu des de la llar al taller o la fàbrica. Provocant un èxode massiu de les zones rurals a les ciutats.

Tot i la irrupció del capitalisme en la societat això no va evitar l'encasellament exclusiu de la dona en la reproducció i als homes en les activitats productives. Les dones van ser incloses a la producció però en menor grau degut a que suposava juntament amb els nens la mà d'obra barata.

La identificació del treball femení amb certes ocupacions i amb mà d'obra barata s'institucionalitza i formalitza al llarg del segle XIX.³

A la fi del segle XIX les condicions de treball en la indústria comencen a ser regulades per les empreses i els estats, atenent tant les reivindicacions dels sindicats de classe com als interessos econòmics de la pròpia indústria.

Aquestes normes especials es justificaven per raons físiques, morals, pràctiques i polítiques, que establien la feblesa de la dona, el nociu del treball sobre la seva capacitat procreadora, les repercussions sobre la cura de la família, la seva exposició a agressions sexuals en les sortides nocturnes, la corrupció moral del contacte laboral amb homes etc... En conseqüència, les normes regulaven diversos aspectes de la vida de les dones com la jornada de treball, l'assistència mèdica, el subsidi per embaràs, garantien una hora de lactància i prohibien certs treballs per a les dones, inclòs el treball nocturn.

---

³Duby, G. and Perrot, M., 1993. Historia De Las Mujeres. El Siglo XIX. 1st ed. [ebook] Madrid: Taurus, pp.238-240, 380-406. Recuperat: <https://www.academia.edu/38290923/4._Georges_Duby_and_Michelle_Perrot_-_Historia_de_las_mujeres_El_siglo_XIX.pdf> [Consulta: 21-04-2020].

Com a conseqüència, durant molts anys, més enllà de millorar les condicions de les treballadores, van servir per a avalar la segregació en funció del sexe i justificar les diferències de remuneració i d'estatus, sempre inferiors per a les dones

A finals del s. XVIII, cap dona gaudeix d'igualtat política i a nivell social, el discurs jurídic i el discurs moral delimiten un espai femení i un de masculí. El dret dicta la norma de les societats i determina els rols socials. Aquest clima de desigualtat política i social produeix moviments socials femenins, com és el cas de les sufragistes britàniques i del feminisme.

Les sufragistes anuncien una nova identitat política. En trencar el silenci que envoltava la seva sexualitat, advoquen per una nova moral. La seva lluita per votar estableix les bases indispensables per a la conquesta de l'autonomia econòmica, sempre partint de la base que aquest moviment és promogut per dones burgeses que demanen poder administrar el seu patrimoni.

“El feminisme com a moviment social és influenciat en tota Europa per la filosofia de la il·lustració la qual facilita un marc intel·lectual al moviment, ja que aquesta declarava idees com l'autonomia, la educació...etc. En aquest marc, aquestes primeres declaracions col·lectives en favor de drets polítics i social de les dones van ser influïdes i animades pel discurs polític de la Revolució Francesa. En 1791, Olympe de Gouges reivindica també per a les dones la Declaració dels Drets de l'Home. La escriptora Mary Wollstonecraft basa A Vindication of the Rights of Women (1792) sobre les idees de la Il·lustració i de la Revolució Francesa.”⁴

Les primeres reivindicacions de les dones es van centrar sobretot en els dret econòmics, polítics i socials. Les dones volien disposar dels seus bens, volien heretar, volien votar i volien accedir la educació. Torno a remarcar que aquestes demandes venen de part de dones d'una classe social benestant, ja que la dona obrera no disposa de bens per disposar.

Pel que fa a la educació, en la primera meitat del segle XIX, s'enfoca en relació amb la funció social de la dona. En la segona meitat del segle, l'educació

---

⁴ Ibidem

superior de les joves i l'accés a la universitat, el mateix que la formació professional, es converteixen, a poc a poc en demandes de les dones.

A conseqüència de la pervivència de antigues lleis feudals o bé a causa de lleis noves (Codi Napoleònic) les dones mancaven de capacitat econòmica plena, situació que patien sobretot les dones casades que estaven totalment sotmeses a la tutela dels seus marits. A Anglaterra l'acció feminista va fer possible reformes legals com el Acta de Propietat de la Dona Casada (1882).⁵

Al començament del XX s'aprecia un desplaçament del treball des del servei domèstic a ocupacions dintre del sector serveis (secretàries, dactilògrafes, arxiveres, venedores de segells, telegrafistes i telefonistes, mestres, infermeres, treballadores socials...), moltes ocupacions de nova creació que continuaven la tradició de la dona assalariada en ocupacions no productives. "En general són activitats que es configuren des del principi com a ocupació barata i, per tant, femenina. A França, cap a 1906 les dones constituïen més del 40% de la força de treball en aquest sector."⁶

Al començament del segle XX, els creixents nivells d'escolarització, l'augment de l'edat de matrimoni, la situació demogràfica resultat dels conflictes bèl·lics i l'augment de les classes mitjanes, afavoreixen l'accés de dones joves a estudis superiors i, com a conseqüència, a nivells professionals de major qualificació i estatus social. En això juguen un paper actiu la lluita de les dones per la seva participació en la vida pública, el seu accés a la ciutadania, les pròpies necessitats del capitalisme i del nou mercat laboral, i l'educació com a forma d'accés a un treball més ben qualificat.

El resultat és que els nous oficis per a dones esdevenen un camp massa limitat i s'inicia el procés d'incorporació a les professions fins llavors masculines.

Durant el segle XX es van produir la Primera i la Segona Guerra Mundial, la participació de les dones en el front o en escenaris de guerra és gairebé nul·la tot i això, com he comentat abans aquest ambient bèl·lic va felicitar l'accés de la dona a un món laboral més extens, les guerres van ser un avanç en aquest

---

⁵ Ibidem

⁶ Martinez Lopez, C., Ballarin Domingo, P. and Ortiz-Gomez, T., 2010. Las Mujeres Y La Historia De Europa. Grado. Universidad de Granada. Recuperat: <http://www.helsinki.fi/science/xantippa/wes/wes20.html> [Consulta: 21 i 23-04-2020]

sentit. Igualment la majoria de dones participaven en rols de sanitat, ensenyament... però no en combat.

1.2. La dona a Espanya s. XX i actualitat

El segle XX va aportar un gran progrés per a les dones en el seu paper social, polític i econòmic. La lluita de la dona es va veure reflectida en àmbits com el polític, jurídic i econòmic.

Entre els canvis socioeconòmics registrats a Espanya amb el canvi de segle destaquen l'èxode rural visible sobretot en les grans ciutats com Madrid i Barcelona degut a la crisi agrària, crisi que va fer insostenible la situació de molts pagesos motivant per tant l'èxode a les ciutats.

La conseqüència directa d'aquest èxode va ser la incorporació immediata de la dona a la fabrica, ja que no podia continuar amb les feines del camp pel canvi d'escenari (es passa del camp a la ciutat) en això també va contribuir la situació política convulsa a Espanya durant l'època.

“La incorporació de la dona a la fabrica i al servei domèstic va motivar una legislació paternalista basada sobretot en la inferioritat, debilitat física i moral de les dones. Legislació totalment aliena a les dones ja que aquestes ni van participar en la seva elaboració ni les complien. Aquestes lleis paternalistes regulaven aspectes com el treball infantil, el treball nocturn, restriccions a les hores extres... normativa que no es portava a la practica la majoria de vegades tant per interès del empresari com de les treballadores que no estaven d'acord amb aquests tipus de limitacions que les afectava a nivell salarial. Per exemple, la llei que prohibia el treball nocturn a les dones aprovada al 1912 no es va posar en practica al sector tèxtil fins gener de 1920.”⁷

A nivell social cap a 1920 es pren una consciència sufragista que culmina amb la creació del “feminisme burgès” que té com a màxims exponents l'Associació Nacional de Dones Espanyoles, la Unió de Dones Espanyoles, la Joventut Universitària Feminista i Acció Femenina a Barcelona. Tot i que en un inici eren

---

⁷Duby, G., Perrot, M., Nash, M., Galmarini, M. and Thébaud, F., 2006. Historia De Las Mujeres. El Siglo XX. Madrid: Taurus, pp.713

associacions de caire burges poc a poc van prenent consciència de classe esdevenint un vertader moviment obrer femení prenent cada cop més protagonisme les dones en la lluita obrera mitjançant accions col·lectives de protesta com la vaga prenent aquestes un paper important durant el successos registrats al gener de 1918 a Barcelona per exemple.

Amb l'arribada de la Segona República l'any 1931 es succeeixen una sèrie de fets molt importants per a la dona del moment.

En aquest context les demandes per part de les dones son relatives al dret de família. El crit de denuncia era unànime en situacions com la conjugal i sexual de les dones, la desigualtat cultural i jurídica entre marit i dona...etc

Per tal de combatre això es van aprovar mesures com el matrimoni civil, el divorci i fins i tot l'avortament i la més important l'accés al sufragi passiu (el dret a votar) aquesta ultima mesura, el dret al vot va desencadenar un profund debat social i polític durant la seva aprovació com posteriorment amb la victòria del bloc de dreta de les eleccions de novembre de 1933 de la qual es va culpar al vot femení.

Aquesta liberalització que s'anà gestant en aquest període es veié en perill esclatar la Guerra Civil Espanyola (1936-1939) per aquest motiu les dones lluitaren no solament per guanyar el conflicte sinó també per no retornar a la situació anterior a la proclamació de la Segona República.

Moltes dones es van adherir a milícies espontànies i fins i tot es van enviar dones a la rereguarda associacions com la *Associació de Dones Antifeixistes* (AMA) sota la direcció de Dolores Ibárruri va organitzar a les fabriques a dones tant comunistes com no, a Catalunya *Dones Lliures* associació de caire anarquista va organitzar la rereguarda al front català. Totes aquestes dones es van posar a disposició de la República tant com milicianes com treballadores a les fabriques al servei del conflicte.⁸

---

⁸ DUBY, G., PERROT, M., NASH, M., GALMARINI, M. and THÉBAUD, F., 2006. *Historia De Las Mujeres. El Siglo XX*. Madrid: Taurus, pp.235

Comentar que des de el bàndol feixista també es busca la col·laboració femenina “*construcción de una Espanya grande e imperial*”; “*es a ti a quien le toca actuar (mujer), compromete al hombre a hacerlo*”.⁹

Amb la victòria del feixisme i la instauració de la dictadura la repressió que es va exercir sobre les dones va més enllà del exili, les execucions, la presó...etc. Les dones van patir violacions, el tall del cabells, la reeducació dels fills, les presons religioses... a més de la culpabilitat de ser la mare, vídua o dona del vençut.

El Fur del Treball de 1938 va tornar a casa a la dona treballadora que al casar-se per mitjà del dot, el subsidi familiar, els bons pels fills ajuts econòmics que es pagaven als homes, rematant el canvi assolit durant la República. Les lleis republicanes de divorci, avortament i qualsevol tipus de contracepció van passar a ser sancionades amb fortes penes jurídiques i morals. Una vegada que la dona estava fora de la casa paterna, se la va obligar a demanar permís al marit per ocupar una feina remunerada, fins a aconseguir que només el 8% de les dones treballés.” El règim franquista va mantenir aquestes mesures fins que el turisme va irrompre en l'economia espanyola i va fer necessari el treball i la col·laboració de la dona, llavors es van flexibilitzar alguns aspectes i la prohibició legal de treballar per a les dones casades va ser abolida.¹⁰

En el terreny de les polítiques socials, els avenços del franquisme cap a un incipient Estat del Benestar (finals dels anys 60), tenien com a únics receptors als homes, considerats com els cap de família, les dones només disposaven de drets derivats.

En matèria educativa, es va prohibir la coeducació a les escoles primàries i es tornà a l'educació separada per sexes, al mateix temps que es van incloure en els programes de les nenes assignatures obligatòries sobre la llar i el treball

---

⁹18 Puntos de la Sección Femenina de Falange.

<<http://www.ub.edu/ciudadania/hipertexto/evolucion/introduccion/18Puntos.htm>>

¹⁰2016. Néixer Dona A L'època Franquista. [online] p.18. Recuperat:

<<https://www.valls.cat/files/igualtat/PREMIS-2016/1.TREBALL-RECERCA.-NIXER-DONA-A-LPOCA-FRANQUISTA.pdf>> [Consulta: 16-06-2020].

domèstic.¹¹ Aquesta situació es va mantenir fins als anys 70, tot i que el procés d'ampliació de l'educació per a tota la població va beneficiar també a les dones per exemple es va propiciar que s'admetés a les dones en la carrera judicial (1966) i litigar en les magistratures de treball sense necessitat de tenir permís del marit.

Aquestes reformes van anar de la mà amb un adoctrinament per part del regim basat en la inferioritat física, moral i mental de les dones les quals van patir ser estereotipades només com a mares, a la cura de la llar sense interessos més enllà de la religió, l'art, la cuina...etc. En contraposició a l'home considerat el cap de família, la figura intel·ligent i que havia de mantenir la família.¹²

Això va ser així sobretot durant la primera etapa del regim, des de finals dels '60 les coses comencen a canviar.

Les dones que integren la societat ara son part d'una nova generació que no ha patit els horrors de la guerra per tant no tenen el mateix por que les que si aquest situació juntament amb l'apertura al turisme i el creixement econòmic fa que durant aquesta dècada comencin a néixer col·lectius de dones feministes que demanen solucions polítiques pels problemes de les dones espanyoles.

Amb la mort de Franco l'any 1975 comença la transició a la democràcia. "El període de la transició va ser un marc polític propici per al moviment feminista espanyol doncs l'interès que el tema de la dona desperta fa que els partits polítics inaugurin organitzacions de dones. Entre 1975 i 1976, amb l'organització de les Primeres Jornades d'Alliberament de la Dona i les Jornades Catalanes de la Dona es consolida el moviment feminista que celebra les primeres jornades a la semi clandestinitat amb l'assistència de 500 dones. Les segones jornades van concentrar prop de 4.000 dones i van propiciar un intens debat sobre feminisme, política, educació, treball, sexualitat ..."¹³

---

¹¹ 2016. Néixer Dona A L'època Franquista. [online] p.15. Recuperat: <<https://www.valls.cat/files/igualtat/PREMIS-2016/1.TREBALL-RECERCA.-NIXER-DONA-A-LPOCA-FRANQUISTA.pdf>> [Consulta: 16-06-2020].

¹² Ibidem

¹³ Matilde Alonso, Elies Furio Blasco. EL PAPEL DE LA MUJER EN LA SOCIEDAD ESPAÑOLA [online] p. 11 Recuperat: < https://halshs.archives-ouvertes.fr/file/index/docid/133674/filename/El_papel_de_la_mujer_en_la_sociedad_espanola.pdf> [Consulta: 20 i 21-06-2020]

Tot i que el suport que rebia el moviment feminista des dels partits era escàs, les propostes feministes van donar lloc a programes d'actuació que van ser assumits pels partits quan van arribar al Congrés i l'Administració tant central com local.

A principis dels anys 80 molts grups feministes van desaparèixer, les coordinadores van entrar en crisi i ja no es van tornar a organitzar jornades massives com les de la transició. No obstant això, no van decaure els programes de les institucions i van continuar les activitats d'estudi i desenvolupament de polítiques, un treball institucional que va ser fruit del desenvolupament del moviment feminista dins dels partits d'esquerra amb representació parlamentària.

No obstant això, la més important aportació d'aquest període va ser l'aprovació de la Constitució de 1978. Per a la seva redacció, les forces participants van consensuar acords que estiguessin per sobre de les diferències. Un exemple d'això van ser els Pactes de la Moncloa al voltant de les polítiques de renda i Acord Nacional sobre l'Ocupació, que garantia la participació institucional dels sindicats democràtics. En matèria social, es va aprovar l'Estatut dels Treballadors i es van crear instituts independents a càrrec de la salut, la política social i l'ocupació. En el terreny de la família, es van eliminar les lleis conservadores de la dictadura i es va aprovar una llei de divorci, la igualtat de drets de els cònjuges en el matrimoni i la igualtat de drets entre els nens i les nenes nascuts dins i fora de el matrimoni. Les polítiques cap a la dona van contemplar el principi de igualtat entre els sexes.¹⁴

També es van prendre altres mesures pel que fa a la família i en el terreny de la sexualitat:¹⁵

- Permís de maternitat: el 1989, l'ampliació del permís de maternitat/paternitat a 16 setmanes

¹⁴ Matilde Alonso, Elies Furio Blasco. EL PAPEL DE LA MUJER EN LA SOCIEDAD ESPAÑOLA [online] p. 12-28 Recuperat: < https://halshs.archives-ouvertes.fr/file/index/docid/133674/filename/EI_papel_de_la_mujer_en_la_sociedad_espanola.pdf > [Consulta: 20 i 21-06-2020]

¹⁵ Ibidem

- Permís per tenir cura dels fills: s'aprova el dret a aquest permís per als pares en 1989 i, s'aproven el 1999 mesures per conciliar la vida laboral amb la vida familiar¹⁶
- Dret a l'avortament: el 1985, es va despenalitzar l'avortament en tres circumstàncies concretes: perill per la salut o vida de la mare, malformació del fetus i embaràs producte d'una violació
- Assetjament sexual: el 1995, es va aprovar la legislació que tipifica la figura de l'assetjador sexual dins dels delictes contra la llibertat sexual
- La violència domèstica: el 1999, es va aprovar el Pla d'Acció contra la Violència Domèstica (el I el 1998 i el II en 2001) i es va modificar el codi penal de 1995, en matèria de protecció a les víctimes de maltractaments i la Llei de Enjudiciament Criminal (1999)
- Impost de la renda (IRPF): el 1989 es va aprovar una reforma fiscal per permetre als cònjuges presentar la declaració de la renda per separat
- Cognoms dels fills: en 1999, es va aprovar la llibertat sobre l'elecció de l'ordre dels cognoms per als fills

D'aquesta manera durant els anys '80, '90 i '00 es van anar succeint els plans d'igualtat d'oportunitats que tenien com a objectiu portar a terme accions positives per a les dones en àmbits com el laboral, cultural, formació ocupacional...etc.

Tot i això, les mesures de conciliació familiar i laboral eren encara escasses a Espanya fins l'any 1999, any en el que es va aprovar una llei per promoure la conciliació familiar i laboral de les dones treballadores.

Si bé l'accés de les dones espanyoles a l'educació, a la població activa i a la política es pot considerar com un gran èxit de la política d'igualtat d'oportunitats i un gran avanç, queden problemes no resolts com són els que tenen les dones un cop han entrat en aquests àmbits. Encara ens trobem amb carreres on la majoria són dones però al traslladar-nos a l'àmbit professional la majoria d'aturades són dones també però aquest no és l'únic problema encara està present la discriminació ja una vegada es té feina, la dones accedeixen a feines de menor estatus, tenen més dificultats per promocionar-se... etc.

¹⁶ Al 2006 es va aprovar el Pla Concilia, Pla Integral per la conciliació de la vida personal i laboral en l'Administració

És aquesta situació de discriminació més “light” la que estem patint i combatent avui en dia, és obvi que han hagut avenços però encara ens falta camí per recorre.

2. L'ACCÈS DE LES PRIMERES DONES A ESTUDIS SUPERIORS A ESPANYA I A CATALUNYA. LA IMPORTÀNCIA DE LA SEGONA REPÚBLICA

A la dècada dels anys XX, va créixer el nombre de de dones que estudiaven a la universitat, però després d'estar llicenciades, una majoria no exercien la seva carrera. Va ser a partir del 8 de març de 1910 que les dones van poder accedir a estudis superiors per primer cop al nostre país.¹⁷ Fins llavors, ser dona i matricular-se en una carrera universitària era tota una fita: es necessitava el permís especial de Consell de Ministres.

També en 1910 es va crear la Residència d'Estudiants a Madrid, de la qual va sorgir cinc anys més tard la Residència de Senyorettes, dirigida per María de Maeztu, considerat el primer centre oficial creat a Espanya per fomentar l'educació superior de les dones. Per allí van passar Victòria Kent, María Zambrano o Maruja Mallo.

A part dels problemes i les dificultats que es trobaven les dones per tenir una educació, també les hi va trobar a la feina, així com en la desigualtat de gènere i salari. No milloraria la situació fins al 1930.

Amb la II República la dona va començar a deixar de ser considerada com una eterna menor tutelat. La igualtat de gènere quedava establerta a la Constitució de 1931, en diversos articles, començant pel 2, que deia: "Tots els espanyols són iguals davant la llei".

L'analfabetisme femení havia disminuït a gairebé la meitat de la població, i el masculí sobre un terç, més o menys. Però sempre amb el desavantatge per a les dones. Si per a l'educació primària es trobaven traves, a secundària i superior eren molt més grans. Eren molt poques les dones que arribaven a la universitat. Entre elles es trobaven grans dones com: Clara Campoamor Rodríguez advocada i política. Victòria Kent, metge política i primera dona advocada en exercir la seva carrera, també directora de presons, Federica

---

¹⁷ Belenguer, L., 2018. La mujer en la universidad: del acceso restringido a ser mayoría en las aulas. 20 Minutos, [online] p.1. Recuperat: <<http://La mujer en la universidad: del acceso restringido a ser mayoría en las aulas>> [Consulta: 23-06-2020].

Montseny, poeta, escriptora política i primera dona ministra (ministra de sanitat juny mesos) durant la II República Espanyola

“Al 1932, les universitàries eren el 6,2% de l'estudiantat i el 1935 representaven ja un 8,8%. També va augmentar el nombre de professores universitàries, passant de 7 el 1928 a 66 el 1932. En el curs de 1932-1933 es va triplicar la presència de dones respecte a l'any anterior.”¹⁸

---

¹⁸ Las mujeres en la II República – Crónica Popular

<<https://www.cronicapopular.es/2018/04/las-mujeres-en-la-ii-republica/>> [Consulta: 20-06-2020]

3. EL JUTGE I L'ORGANITZACIÓ JUDICIAL A ESPANYA

3.1. Evolució de l'organització judicial. El Consell General del Poder Judicial. L'accés a la Carrera Judicial.

Tal i com informa el Consell General del Poder Judicial a la seva pagina web oficial, "el Consell General del Poder Judicial va ser establert per la Constitució de 1978 (article 122), seguint els models d'altres països pròxims com França, Portugal i, especialment, Itàlia. La seva creació va ser en el seu moment una autèntica innovació del constituent espanyol, ja que no és possible trobar cap antecedent directe en la nostra història d'un òrgan de govern autònom del Poder Judicial i garant de la seva independència.

En la història d'Espanya es troben alguns precedents remots d'institucions i intents de crear un òrgan que garanteixi l'autogovern del Poder Judicial, almenys parcialment, però cap va aconseguir la mateixa naturalesa i finalitat que el CGPJ. Especialment perquè un òrgan d'aquest tipus solament troba la seva autèntica raó de ser dins d'un règim democràtic, basat en la separació de poders i en la tutela efectiva dels drets fonamentals i llibertats públiques.

Entre aquests antecedents remots destaquen la Junta Central o Suprema (1849), la Junta Organitzadora del Poder Judicial (1923) o el Consell Judicial, creat per Reial decret de 18 de maig de 1917, encara que mai va arribar a funcionar en ser derogat al juliol d'aquest mateix any. Es va restablir al juny de 1926 per a ser novament derogat al maig de 1931. Cap d'aquests exemples va ser un precedent en sentit estricte. Tampoc ho va ser el Consell Judicial creat amb la Llei de 20 de desembre de 1952 i que va operar fins a la implantació del règim constitucional democràtic.

En el constituent espanyol va influir la Constitució francesa de 1946, que en el seu Títol IX regula el Consell Superior de la Magistratura. Va ser el precedent dels altres òrgans de similar finalitat establerts després en la Constitució italiana de 1947 (a partir dels seus articles 104 i 105) i en la portuguesa de 1976 (article 220). El model italià va ser importat per les Corts constituents en els seus aspectes fonamentals, excepte pel que fa als seus components que, en el cas espanyol, va quedar fixat en la Constitució.

El desenvolupament normatiu de les previsions constitucionals havia de produir-se a través de la Llei orgànica del Poder Judicial a la qual al·ludeix la pròpia Carta Magna. No obstant això, es va dictar primer la Llei orgànica 1/1980, de 10 de gener, del Consell General del Poder Judicial, davant la necessitat de posar en funcionament el Tribunal Constitucional ja que dos dels seus membres havien de ser proposats pel CGPJ, d'acord amb la Constitució (article 159.1). Amb posterioritat, s'aprovaria la Llei orgànica 6/1985, d'1 de juliol, del Poder Judicial (LOPJ), on es va regular de manera definitiva el Consell, derogant-se la Llei orgànica de 1980, i que va implicar un canvi en la forma d'elecció dels vocals de procedència judicial, sistema que va ser reformat en 2001.

La LOPJ ha experimentat, al seu torn, reformes parcials ulteriors a través de Lleis Orgàniques que, en alguns casos, es van dedicar expressament a això i, en uns altres, el van afectar per raó de la matèria (Jurisdicció Militar, Tribunal del Jurat, etcètera).

El CGPJ es regeix per la Constitució, per la LOPJ i pel seu propi reglament intern: el Reglament 1/1986, de 22 d'abril, d'Organització i Funcionament del Consell General del Poder Judicial, l'aprovació del qual correspon al Consell.

El model espanyol ha estat referent per a la creació d'òrgans constitucionals similars a Iberoamèrica, especialment a l'Argentina.”¹⁹

Per tant, el Consell General del Poder Judicial és un òrgan constitucional, col·legiat, autònom, integrat per jutges i altres juristes, que exerceix funcions de govern amb la finalitat de garantir la independència dels jutges en l'exercici de la funció judicial. Entre les seves funcions trobem matèries com:

- Nomenaments
- Ascensos i trasllats
- La inspecció del funcionament dels Jutjats i Tribunals
- Exigència de responsabilitat disciplinària als membres de la Carrera Judicial

---

¹⁹ C.G.P.J - Historia del CGPJ

<http://www.poderjudicial.es/cgpi/es/Poder-Judicial/Consejo-General-del-Poder-Judicial/Informacion-Institucional/Historia-del-CGPJ/> [Consulta: 08-06-2020]

L'atribució d'aquestes funcions evita que el Poder Executiu pugui influir directa o indirectament en la independència judicial.

El CGPJ està compost per:

1. Vint membres anomenats **vocals**, nomenats pel rei, per les Corts General (Congrés i Senat) entre jutges i juristes de reconegut prestigi.
2. **Un president**, que a la vegada serà president del Tribunal Suprem i del Consell General del Poder Judicial, és escollit pel Ple del Consell en una sessió constitutiva entre membres de la Carrera Judicial o juristes de reconegut prestigi.

Els vocals resten al lloc per un període de 5 anys. El Consell es renova una vegada finalitzats els 5 anys de mandat.

En el cas del president, el seu mandat es vincula al Consell que el va proposar, però tot i això, el president pot ser escollit de nou i nomenat per un sol cop més per a un nou mandat.

En la segona part d'aquest apartat em vull centrar en explicar com accedeixen el jutges a la carrera i ja dintre d'aquesta com poden promocionar-se.

A la seva pàgina web el CGPJ ens diu "L'accés a la Carrera Judicial a Espanya està regulat en els articles 301 i següents de la Llei orgànica 6/1985, d'1 de juliol, del Poder Judicial i es basa en els principis de mèrit i capacitat per a l'exercici de la funció jurisdiccional. El procés de selecció garanteix, amb objectivitat i transparència, la igualtat en l'accés a tots els ciutadans i ciutadanes que reuneixin les condicions i aptituds necessàries, així com la idoneïtat i suficiència professional per a l'exercici de la funció jurisdiccional.

L'ingrés en la Carrera Judicial per la categoria de Jutge o Jutgessa es produeix mitjançant la superació d'una oposició lliure i d'un curs teòric i pràctic de selecció realitzat a l'Escola Judicial. La convocatòria de l'oposició, que ha de tenir lloc almenys cada dos anys, ve en la pràctica realitzant-se de manera anual des de l'any 1998. Des de 2001, es realitza conjuntament amb la d'ingrés en la Carrera Fiscal, de manera que les persones que aproven la fase del procés selectiu opten, segons la puntuació obtinguda i les places convocades,

per realitzar el curs-teòric pràctic a l'Escola Judicial o en el Centre d'Estudis Jurídics del Ministeri de Justícia.”

Comentar que en aquesta informació que facilita el CGPJ a la seva pàgina web es plasma la idea de l'objectivitat, és a dir, el procés de selecció que com diu consisteix en la superació d'una oposició lliure és un mecanisme que assegura la igualtat entre homes i dones ja que l'única variable que es té en compte es la nota obtinguda a la prova. Això recalca la meua idea de l'administració com a ocupador objectiu, ocupador que no es fixa per tant en el sexe (que és la variable en la qual es centra aquest treball) sinó que es centra en els mèrits obtinguts en les oposicions lliures i en el posterior curs teòric i pràctic això em porta a preguntar-me per tant, si aquesta objectivitat es real a la pràctica perquè encara sent majoria a la carrera judicial les dones continuen estant poc representades als llocs de responsabilitat?

Els **requisits** que demana la llei per concórrer a l'oposició lliure son²⁰:

- Tenir la nacionalitat espanyola
- Ser major d'edat
- No tenir l'edat de jubilació prevista en l'article 386 LOPJ ni aconseguir-la durant el temps que duri el procés selectiu fins a la presa de possessió.
- Tenir la llicenciatura o el grau en Dret
- No tenir en curs una causa d'incapacitat per:
  1. Impediments físics o psíquics per a l'exercici de la funció judicial
  2. Haver estat objecte de condemna per delictes dolós, mentre no s'obtingui la rehabilitació
  3. Haver estat objecte de processament o inculpació per delictes dolós en tant no s'obtingui l'absolució o es dicti acte de sobreseïment
  4. No trobar-se en el ple exercici dels drets civils.

Requisits raonables i objectius ja que les persones que poden concórrer han de poder portar a terme la funció judicial de forma satisfactòria.

El **procediment d'ingrés** a la categoria de Jutge/a, que té una durada total aproximada de tres anys, és el següent:

---

²⁰ Arts. 301.6, 302 y 303 LO 6/1985, de 1 de julio

1. Superació d'una primera fase d'oposició lliure, que es compon de tres exercicis:

- Primer exercici (2 h 45 min de durada): consistent en la superació d'un test amb 100 preguntes sobre dret constitucional, dret civil, dret penal i dret processal.
- Segon exercici (60 minuts): exposició oral en audiència pública de 5 temes (un sobre dret constitucional, dos sobre civil i dos sobre penal).
- Tercer exercici (60 minuts): exposició oral en audiència pública de 5 temes (dos sobre dret processal civil, un sobre dret processal penal, un sobre dret mercantil i un sobre dret administratiu o laboral).

2. Superació d'una segona fase a l'Escola Judicial, que es compon de tres períodes²¹:

- Primer període (dotze mesos aprox.): superació d'un curs teòric pràctic a l'Escola Judicial a Barcelona.
- Segon període (sis mesos aprox.): fase de pràctiques realitzant funcions d'auxili i col·laboració amb els titulars dels òrgans judicials en què desenvolupin les pràctiques, els quals exerciran una funció tutelar.
- Tercer període (cinc mesos aprox.): fase de substitució i reforç en òrgans judicials amb idèntica amplitud que els titulars de l'òrgan judicial.

Tot aquest procés es caracteritza per la seva dificultat (preparen als futurs jutges i magistrats) però també per la seva objectivitat sobretot la primera fase que és bàsicament l'oposició lliure. Això respecte als jutges.

Els **Magistrats** són els Jutges que serveixen en òrgans judicials superiors, com les Audiències Provincials, els Tribunals Superiors de Justícia o l'Audiència Nacional. Els membres del Tribunal Suprem també són Magistrats, però ells pertanyen a la seva categoria especial.

En quant als magistrats la Llei Orgànica del Poder Judicial estableix:

- **Ascens a magistrat:** La LOPJ estableix dos mecanismes d'ascens de jutge a magistrat, **el de l'antiguitat i les proves selectives o especialització**. Cada quatre vacants de magistrat dos seran per als jutges amb més antiguitat. Una altra de les places es cobrirà mitjançant

---

²¹ Art. 307 LO 6/1985, de 1 de julio

proves selectives en les jurisdiccions civils i penals, i segons el criteri d'especialització en l'ordre contenciós i social. Finalment, la plaça restant s'atorgarà a través de concurs a un jurista de reconegut prestigi amb més de deu anys en la professió (en cas que no es cobreixi aquesta plaça per concurs, es cobrirà per antiguitat, proves selectives o d'especialització).²²

- **Ascens a magistrat del Tribunal Suprem:** quatre de cada cinc places de magistrats del Tribunal Suprem seran per a magistrats amb **deu anys en el càrrec** i almenys quinze en la carrera judicial. Dos d'elles seran cobertes mitjançant proves selectives o d'especialització (selectives en civil i penal, especialització en contenciós i social), i altres dos es proveiran entre magistrats mitjançant el criteri escalafonal. La plaça restant serà per a juristes de reconegut prestigi amb mèrits suficients segons el parer del CGPJ i més de quinze anys d'exercici professional.²³

Aquí m'agradaria ressaltar la referència que es fa al factor de l'antiguitat com a factor clau de cara a l'ascens a magistrat o a magistrat del Tribunal Suprem. Només introduiré una idea que anirà desenvolupant més endavant, l'art. 358.1 de la Llei Orgànica 6/1985, de 1 de juliol, del Poder Judicial diu textualment:

“1. L'excedència voluntària, en les seves diferents modalitats, no produeix reserva de plaça. El jutge o magistrat, mentre es trobi a ella, no reportarà retribucions ni li serà computat el temps que hagi romàs en tal situació a l'efecte d'ascensos, antiguitat i drets passius, exceptuant el que està disposat en l'apartat 2 d'aquest article i el que estableix la normativa de classes passives.”

Aquest article juntament amb el factor de l'antiguitat em semblen factor claus que afecten de manera directa a la promoció de les dones en llocs a òrgans centrals.

---

²² Art. 311 LO 6/1985, de 1 de julio

²³ Arts. 343, 344 i 345 LO 6/1985, de 1 de julio

3.2. Les primeres dones jutges a Espanya

Aquest apartat té com objectiu fer una petita pinzellada de com es van anar incorporant les primeres dones a la Carrera Judicial fent una menció especial a les pioneres i el recorregut que van fer com a primeres jutges en aquest país.

Fins 1966, la carrera judicial estava legalment prohibida a les dones. 54 anys després, les dones representen més de la meitat del total de jutges i magistrats en actiu a Espanya.

La prohibició suposava, segons la Llei 96/1966, de 28 de desembre que va posar fi a aquesta prohibició, “una protecció dels seus sentiments davant determinades actuacions que el compliment del deure faria ineludibles”²⁴

El 23 de gener de 1978 (fa 42 anys) Josefina Triguero prenia possessió de la seva plaça al Jutjat de Naval moral de la Mata, Badajoz esdevenint així en la primera dona jutge d'Espanya. Després va exercir en jutjats de Donostia-Sant Sebastià, Barcelona, i Madrid.²⁵ Es va llicenciar en Dret a la Universitat Complutense de Madrid. Després de cinc anys d'exercici com a jutgessa, va ser ascendida a magistrada i va passar al Cos de Magistrats de Treball, labor que va desenvolupar en els jutjats de Sant Sebastià, en la jurisdicció laboral, juntament amb Milagros Calvo, i posteriorment en els de Barcelona

Margarita Robles al 1981, amb 25 anys, va ingressar en la carrera judicial com a número u de la seva promoció convertint-se en la quarta dona jutge d'Espanya. Als 26 anys el seu primer destí com a jutge va ser la localitat de Balaguer (Lleida), posteriorment va estar a San Feliu de Llobregat i a Bilbao. Va ser la primera dona a presidir una Sala contenciosa administrativa. Va ser magistrada de l'Audiència Provincial de Barcelona, que va presidir als 34 anys, sent la primera dona a ser presidenta d'una Audiència Provincial.²⁶ De setembre de 2008 a desembre de 2013 va ser vocal del Consell General del

²⁴ Text, Llei 96/1966, de 28 de desembre

²⁵ Ellas juzgan, 2010. Ellas juzgan. [online] p.1. Recuperat: <<https://www.elmundo.es/larevista/num177/textos/juzgan1.html>> [Consulta: 10-06-2020].

²⁶ Cia, B., 1991. Margarita Robles La primera mujer que preside una audiencia. El País, [online] p.1. Recuperat: <https://elpais.com/diario/1991/03/23/ultima/669682801_850215.html> [Consulta: 10-06-2020].

Poder Judicial.²⁷ Va concórrer a les eleccions generals del 26 de juny de 2016 com a numero dos de la llista del PSOE per Madrid. El 6 de juny de 2018 va ser nomenada Ministra de Defensa.

Tot i això, no va ser fins al 23 de gener de l'any 2002 que una dona va ser triada com a magistrada de la Sala Social del Tribunal Suprem, convertint-se en la primera dona en accedir a l'Alt Tribunal, es tracta de la Milagros Calvo.

Després del nomenament de Margarita Robles unes altres cinc magistrades també han aconseguit accedir al Tribunal Suprem.²⁸

Una altra fita important per a les dones en l'àmbit judicial va ser quan al 2004 la María Emilia Casas Baamonde va ser nomenada presidenta del Tribunal Constitucional després d'haver estat la vocal més jove d'aquesta institució després de la seva incorporació en 1998.²⁹

Tant aquestes dones com les que no son mencionades representen l'inici de la incorporació de la dona a la justícia com a personatge central, com he anat comentant el paper del jutge és un paper protagonista en tot lo que és el procés judicial ja que és qui aplica la llei i la fa complir.

Per primer cop a la historia (recent) d'aquest país les dones poden assumir un paper actiu i central en l'administració de justícia fent de jutges i no solament això sinó que també amb la possibilitat de promocionar-se (tot i que encara de manera molt discreta i minoritària) a llocs de responsabilitat dins de l'Administració de Justícia.

Un exemple d'aquesta incorporació discreta i minoritària a llocs de responsabilitat és que segons ens informa el CGPJ "El Tribunal Suprem està compost pel president del Tribunal Suprem, el vicepresident, els cinc presidents

---

²⁷ La Vanguardia, 2008. PSOE y PP renuevan el CGPJ, que será más politizado y más paritario. [online] p.1. Recuperat: <<https://web.archive.org/web/20090426093917/http://www.lavanguardia.es/lv24h/20080908/53535500535.html>> [Consulta: 10-06-2020]

²⁸ Moreno, R., 2018. Mujeres pioneras en la Justicia: Con ellas comenzó la batalla por la igualdad. Confilegal, [online] p.2. Recuperat: <<https://confilegal.com/20180729-mujeres-pioneras-en-la-justicia-con-ellas-comenzo-la-batalla-por-la-igualdad/>> [Consulta: 11-06-2020]

²⁹ Ibídem

de sala i setanta-quatre magistrats. D'ells, deu són dones, la qual cosa suposa un 12,34% del total.”³⁰

Arribant per tant a la conclusió que tot i que en qüestió d'uns 40 anys les dones s'han anat incorporant massivament a la Carrera Judicial encara la situació està envoltada d'un aire de discriminació sexual (no dic que sigui conscient) per part de l'Administració que fa que alhora de promocionar-se la proporció de dones a la Carrera Judicial no es vegi reflectida als òrgans centrals.

---

³⁰ C.G.P.J - Preguntas frecuentes
<http://www.poderjudicial.es/cgpi/es/Poder-Judicial/Tribunal-Supremo/Portal-de-Transparencia/Preguntas-frecuentes/-Cuantas-personas-trabajan-en-el-Tribunal-Supremo-y-cual-es-el-porcentaje-de-mujeres>: [Consulta: 11-06-2020]

4. EVOLUCIÓ EN TERMES QUANTITATIUS DE L'ACCÈS DE LES DONES A LA JUDICATURA I DE LES DONES QUE ACCEDEIXEN A LLOCS DE RESPONSABILITAT EN LA JUDICATURA.

4.1. Evolució de l'accés de les dones a la judicatura (1966-2018)

La Taula 1 reflexa el percentatge de dones ingressades a la carrera judicial respecte al total d'ingressos, és a dir, els percentatges informen del tant per cent de dones del total del ingressats (homes i dones)

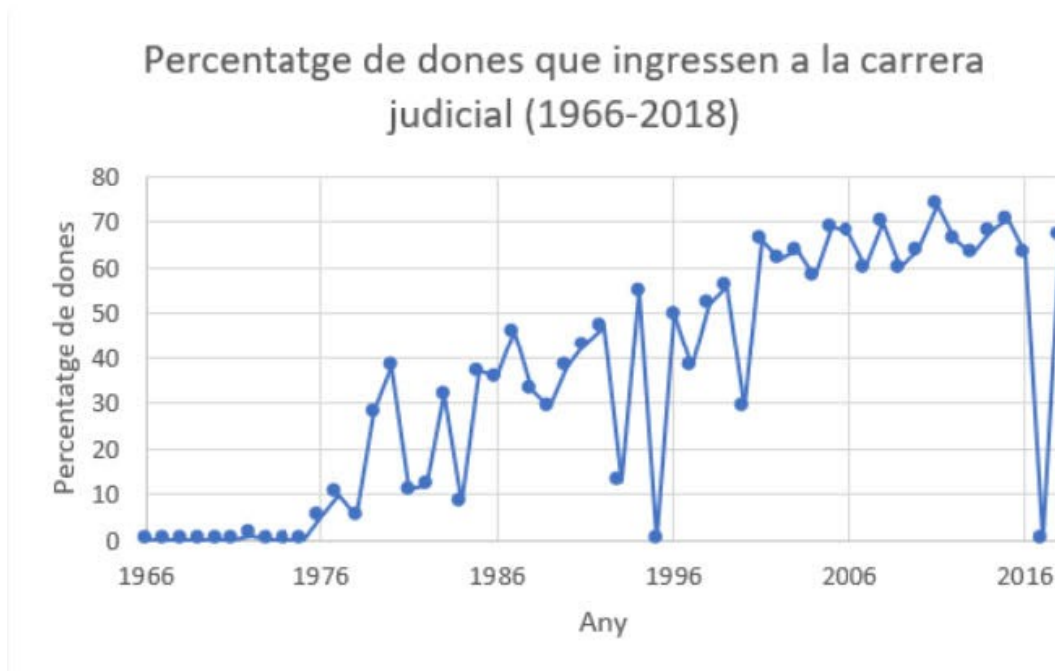
Com ja he anat anunciant la prohibició de l'accés de la dona a la judicatura es va aixecar al 1966, però hem d'esperar fins al 1972 perquè es produeixi el primer ingrés femení a la judicatura que va ser l'únic fins al '75 a partir d'aquest any el percentatge d'ingressades va anar pujant progressivament arribant al pic màxim amb un 38% de dones ingressades l'any 1980.

Després del '80 el percentatge pateix una caiguda molt significant, tornant a mínims fins l'any 1984 però com es veu a la gràfica als següents anys es recupera mantenint de mitja un percentatge del 30% d'ingressades.

A partir dels anys 80 el percentatge de dones creix i es manté, hem de tenir en compte que es durant la transició a la democràcia per tant tot es liberalitza més i les dones comencen a emancipar-se i accedir de manera més massiva al món laboral i a estudis de tot tipus. Una raó d'aquest fenomen podria ser el fet que a l'any 1989 es van aprovar l'ampliació del permís de maternitat/paternitat a 16 setmanes i el permís per tenir cura dels fills s'estén als pares.

Els 2000 va suposar l'inici de l'hegemonia femenina en lo que respecta al percentatge de dones ingressades a la carrera judicial. Ja no solament es manté el percentatge sinó que augmenta entre un 10 i fins un tot un 20% respecte del període anterior. Hegemonia que poden potser atribuir en part a l'aprovació de les mesures per conciliar la vida laboral amb la vida familiar l'any 1999.

La baixada tan evident de l'any 2017 es deu a que l'any 2017 no va haber-hi cap ingrés pel torn lliure per tant el percentatge d'ingressades és del 0% ja que l'estudi s'està fent en tot moment en base als ingressos pel torn lliure.

Taula 1. Percentatge de dones que ingressen a la carrera judicial. Font: Elaboració pròpia a partir de CGPJ, 2018. Butlletí N°53 Perspectiva de gènere.³¹

4.2. Evolució de l'accés de les dones a òrgans centrals

A partir de l'any 1966 que marca el punt inicial de l'accés de les dones a la carrera judicial i durant les dècades dels '70, '80 i '90 encara no accedeix cap dona a un òrgan central tot i que la que va entrar al 1972 al 1986 ja té més de 10 anys d'antiguitat en la carrera judicial.

Igualment vull afegir que fins als 2004 no hi ha registre de l'accés de cap dona a un Òrgan Central ni a lloc de responsabilitat (tot i que la Margarita Robles va ser nomenada presidenta de la Audiència Provincial de Barcelona l'any 1990) al CGPJ em van comentar que això es deu a que abans no hi havia un interès

³¹ CGPJ, 2018. Butlletí N°53 Perspectiva De Gènere. Recuperat: <<http://file:///C:/Users/recepcio/Downloads/Bolet%3%ADn%20n%C2%BA%2053%20Perspectiva%20de%20g%C3%A9nero.pdf>>

estadístic en la presència femenina al jutjats i molt menys a òrgans centrals ni a llocs de responsabilitat ja que eren escenaris que encara no s'havien donat.

Aquesta falta d'interès estadístic en aquesta matèria per part de l'Administració de Justícia juntament al caràcter nou i sense precedents de que les dones poguessin accedir ja no només a la judicatura sinó també a llocs de responsabilitat és lo que provoca que per exemple de l'any 2003 no hi hagi dades sobre la presència femenina a òrgans de responsabilitat, tot i que sabem que l'any 2002 Milagros Calvo va accedir al Tribunal Suprem com a magistrada convertint-se en la primera dona en arribar-hi a l'alt tribunal.

És per això que la gràfica té una interrupció en la línia, com ja he dit de l'any 2003 no hi ha dades sobre si alguna dona accedeix a un òrgan central, em podria haver aventurat i posar un número absolut però prefereixo deixar el forat, ja que no deixa de ser una mostra visual de la falta d'interès (fins fa molt poc) per part de l'Administració de Justícia en visibilitzar a les dones que accedeixen a ocupar aquests llocs.

Taula 2. Numero de dones a òrgans centrals. Font: Elaboració pròpia a partir de CGPJ, 2018. Butlletí N°53 Perspectiva De Gènere ³²

³²Taula 2. Numero de dones a òrgans centrals. Font: Elaboració pròpia a partir de CGPJ, 2018. Butlletí N°53 Perspectiva De Gènere. Recuperat:

4.3. Comparativa de les dones que accedeixen a judicatura i dones que accedeixen a òrgans centrals

La gràfica de la taula 3, on es mostra l'evolució de l'accés a la judicatura i als òrgans centrals, és l'eix central de la meua recerca.

El primer que vull comentar és que comença l'any 2004 perquè a partir d'aquest any les dades hi són, ja he comentat abans que en aquesta matèria l'Administració de Justícia no tenia un interès estadístic per tant les dades respecte a l'accés de dones a òrgans centrals abans del 2004 no existeixen i si existeix alguna cosa no acaba de ser fiable del tot és per això que he agafat l'any 2004 com l'inici, aplicant l'any també al percentatge de dones en la carrera judicial, variable que com ja he anat explicant durant el treball va començar als anys '70 que és quan les dones comencen a accedir a la carrera judicial. Això en lo referent al perquè d'aquest eix temporal ja que en principi la recerca comença l'any 1966, però per les raons que he anunciat aquesta gràfica va del 2004 al 2018.

Reprement la idea, aquesta gràfica és l'eix central del treball i per tant de la recerca perquè representa de manera visual la premissa d'aquesta recerca, tot i que les dones són majoria a la carrera judicial (acompanyo amb la gràfica de proporció de dones en base a homes) no estan representades en la mateixa proporció en llocs a òrgans centrals.

És veritat que del 2004 al 2008 la diferència és molt més aguda que al 2018 però tot i això encara al 2018 continua sent una representació baixa.

Això em porta a preguntar-me a que es deu aquesta desigualtat? Per què no s'ha aconseguit una composició equilibrada en els tribunals de major rang?

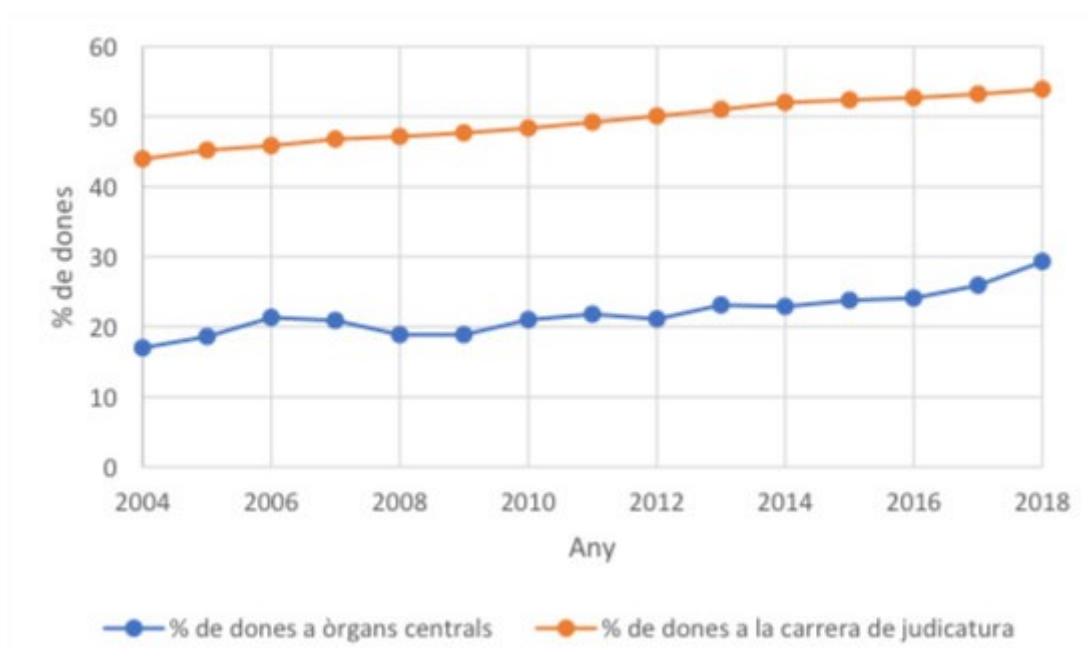
Entre les possibles justificacions està el fet que les dones es van incorporar més tard que el homes a la carrera judicial, com he anat dient aquesta incorporació es va produir a partir del anys '70, i que per tant no han tingut temps d'aconseguir per antiguitat i mèrits aquests llocs de responsabilitat.

Justificació que es descarta ja que al 2018 un 47,9%³³ de les dones tenia més de 10 anys d'antiguitat com a magistrat, augmentant per tant la presència de dones jutges amb perfils més experimentats.

Altes raons que justifiquin aquest sostre de vidre dins de l'Administració de Justícia es pot ser la poca valoració del talent de les dones, falta de mesures per conciliar.. o bé una implantació insuficient del Pla d'Igualtat de la Carrera Judicial.

Percentatge de dones en la carrera judicial comparat amb el percentatge de dones en òrgans centrals³⁴

Taula 3. Percentatge de dones a la carrera judicial i percentatge de dones a òrgans centrals. Font: elaboració pròpia a partir de CGPJ, 2018. Butlletí N°53 Perspectiva De Gènere³⁵

³³ CGPJ, 2018. Butlletí N°53 Perspectiva De Gènere. [image] Recuperat: <<http://file:///C:/Users/recepcio/Downloads/Bolet%3%ADn%20n%C2%BA%2053%20Perspectiva%20de%20g%C3%A9nero.pdf>> [Consulta: 16-06-2020].

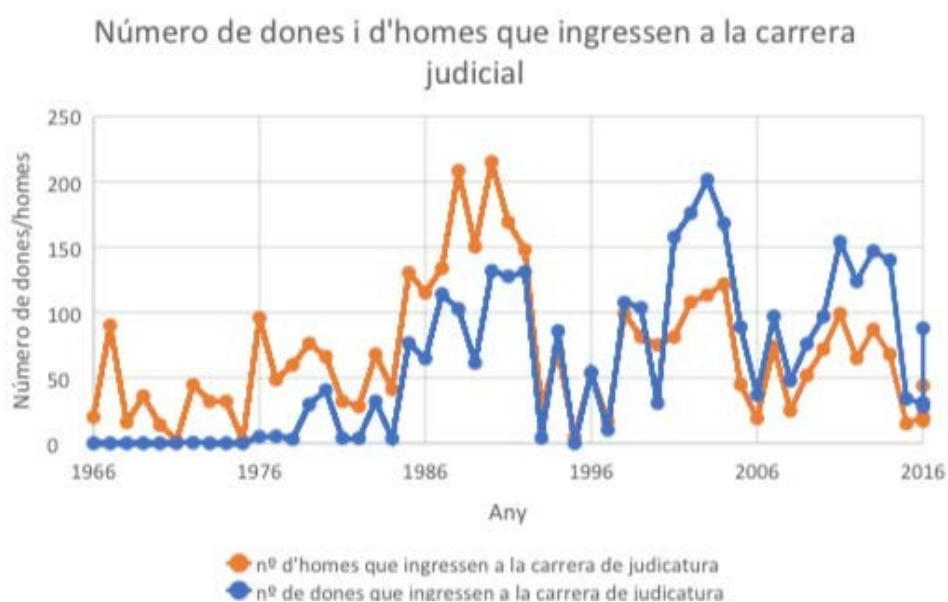
³⁴ Taula 2. Numero de dones a òrgans centrals. Font: Elaboració pròpia a partir de CGPJ, 2018. Butlletí N°53 Perspectiva De Gènere. Recuperat: <<http://file:///C:/Users/recepcio/Downloads/Bolet%3%ADn%20n%C2%BA%2053%20Perspectiva%20de%20g%C3%A9nero.pdf>>

³⁵ Taula 3. Percentatge de dones a la carrera judicial i percentatge de dones a òrgans centrals. Font: elaboració pròpia a partir de CGPJ, 2018. Butlletí N°53 Perspectiva De Gènere. Recuperat: <<http://file:///C:/Users/recepcio/Downloads/Bolet%3%ADn%20n%C2%BA%2053%20Perspectiva%20de%20g%C3%A9nero.pdf>>

Aquestes dues gràfiques següents fan més visible la problemàtica que tractem.

En la primera parlo de dones i homes que ingressen a la carrera judicial des de 1966 (any en que es va aixecar la prohibició a les dones per accedir a la carrera) i el 2016, aquesta gràfica serveix per veure la progressió de com les dones a part d'accedir a la carrera amb el pas dels anys han anat fins i tot superant en número als homes.

La segona gràfica està centrada en homes i dones que ja estan dins de la carrera, és a dir jutges en actiu i com passa a la primera amb la evolució temporal les dones acaben guanyant terreny fins ser majoria.

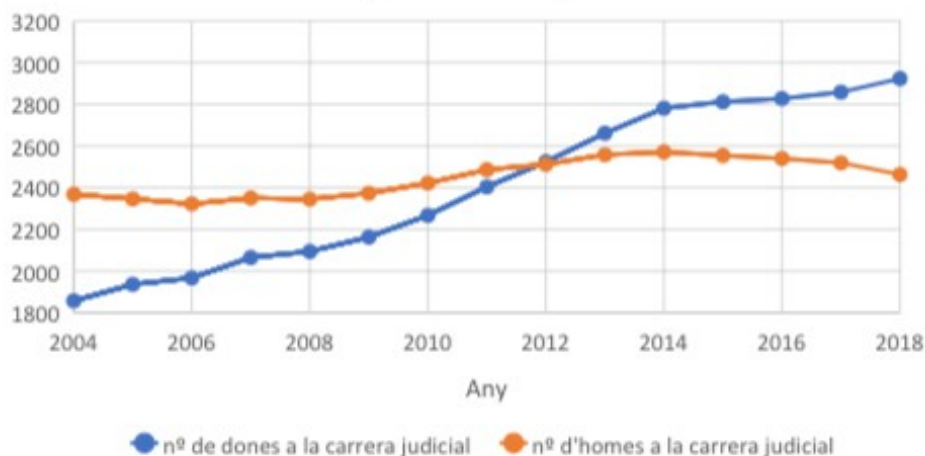

Taula 4. Número d'homes que ingressen a la judicatura i número de dones que ingressen a la judicatura. Font: Elaboració pròpia a partir de CGPJ, 2018. Butlletí N°53 Perspectiva De Gènere.³⁶

³⁶ Taula 4. Número d'homes que ingressen a la judicatura i número de dones que ingressen a la judicatura. Font: Elaboració pròpia a partir de CGPJ, 2018. Butlletí N°53 Perspectiva De Gènere. Recuperat:

<<http://file:///C:/Users/recepcio/Downloads/Bolet%20n%C2%BA%2053%20Perspectiva%20de%20g%C3%A9nero.pdf>>

Número de dones i d'homes a la carrera judicial (2004 - 2018)

Taula 5. Número de dones a la carrera judicial i número d'homes a la carrera judicial. Font: Elaboració pròpia a partir de CGPJ, 2018. Butlletí N°53 Perspectiva De Gènere ³⁷

*Aquestes gràfiques les he fet per demostrar que situacions con les excedències voluntàries son demanades en la seva majoria per dones, causant efectes negatius en la seva antiguitat (antiguitat que com comento al punt 3 es vital a l'hora d'accedir als òrgans centrals tant TS com TSJ).

La gràfica següent es tracta d'una gràfica molt il·lustrativa de la situació, per exemple l'any 2018 de totes les excedències demanades un 90% ho van ser per part de dones i només un 10% per part dels homes.

Respecte a les excedències l'art. 358 de la Llei Orgànica del Poder Judicial diu:

“1. La excedencia voluntaria, en sus distintas modalidades, no produce reserva de plaza. El juez o magistrado, mientras se encuentre en ella, no devengará retribuciones ni le será computado el tiempo que haya permanecido en tal situación a efectos de ascensos, antigüedad y derechos pasivos, salvo lo dispuesto en el apartado 2 de este artículo y lo que establece la normativa de clases pasivas.

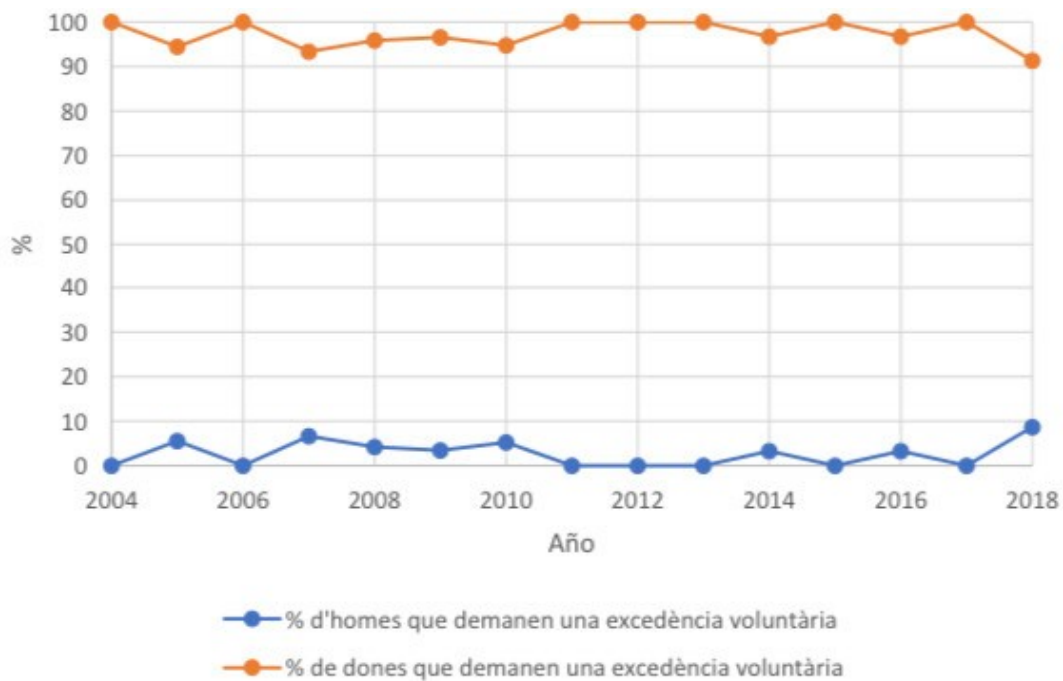
³⁷ Taula 5. Número de dones a la carrera judicial i número d'homes a la carrera judicial. Font: Elaboració pròpia a partir de CGPJ, 2018. Butlletí N°53 Perspectiva De Gènere. Recuperat:

<<http://file:///C:/Users/recepcio/Downloads/Bolet%20n%C2%BA%2053%20Perspectiva%20de%20g%C3%A9nero.pdf>>

2. Se exceptúan de lo previsto en el apartado anterior las excedencias voluntarias para el cuidado de hijos y para atender al cuidado de un familiar a que se refieren los apartados d) y e) del artículo 356, en las que el período de permanencia en dichas situaciones será computable a efectos de trienios y derechos pasivos.”³⁸

A efectes de triennis i drets passius per tant entenc que les dones que demanin aquest tipus d'excedència perden anys que computen com antiguitat, factor que alhora de promocionar-se i accedir a llocs en òrgans centrals és vital

Percentatge d'homes que demanen excedència voluntària i percentatge de dones que demanen excedència voluntària

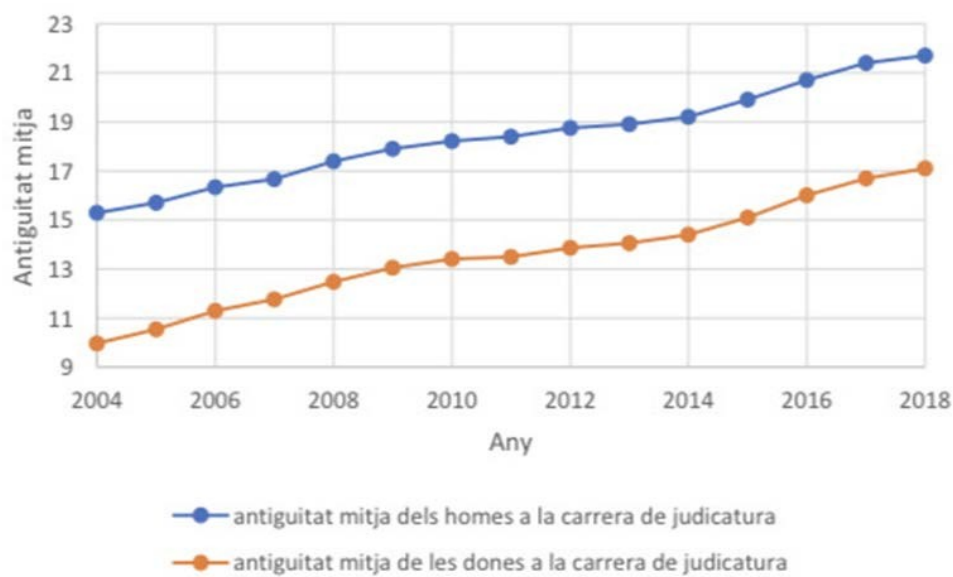
Taula 6. Percentatge d'homes que demanen una excedència voluntària i percentatge de dones que demanen una excedència voluntària. Font: Elaboració pròpia a partir de CGPJ, 2018. Butlletí N°53 Perspectiva De Gènere³⁹

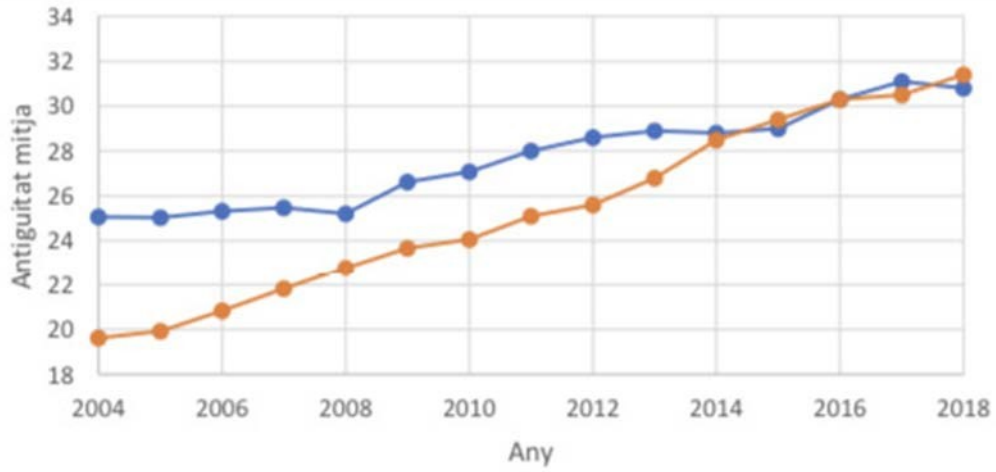
³⁸ Art. 358 LO 6/1985, de 1 de juliol

³⁹ Taula 6. Percentatge d'homes que demanen una excedència voluntària i percentatge de dones que demanen una excedència voluntària. Font: Elaboració pròpia a partir de CGPJ, 2018. Butlletí N°53 Perspectiva De Gènere. Recuperat:

<<http://file:///C:/Users/recepcio/Downloads/Bolet%C3%ADn%20n%C2%BA%2053%20Perspectiva%20de%20g%C3%A9nero.pdf>>

Continuant amb la idea de l'antiguitat, es podria justificar aquesta desigualtat dient que la majoria de dones no tenen encara la suficient antiguitat per accedir a aquest tipus de llocs, idea que ja sabem és descartable ja que des dels '70 (quan van començar a ingressar les primeres dones) a dia d'avui han passat 50 anys i en cas que ho fos, com podran les dones augmenta anys d'antiguitat com un home si la majoria del pes familiar i de cura recau sobre elles obligant-les a agafar excedències que després no computen en la seva antiguitat immediata dificultant la promoció. Aquest punt també l'acompanyo amb un parell de gràfiques molt il·lustratives. La primera gràfica compara l'antiguitat mitjana d'homes i dones a la judicatura en general i la segona lo mateix però als òrgans centrals. Es veu clar que els homes compten amb més antiguitat a les dues gràfiques amb un petit matis, l'any 2018 per primer cop les dones superen en antiguitat mitjana als homes en els òrgans centrals.

- antiguitat mitja dels homes als òrgans centrals
- antiguitat mitja de les dones als òrgans centrals

5. CONCLUSIONS

1. La incorporació de la dona als papers de jutge i magistrada és efectiva des de els anys '70, i ja no només efectiva sinó també exitosa ja que com he anat dient a dia d'avui la majoria dels jutges en actiu son dones.
2. Tot i ser majoria dins la carrera judicial tant en el moment del ingrés (ingressen més dones que homes) com després en la pròpia activitat, podem dir que es dona una certa situació de sostre de vidre ja que tot i ser majoria les dones es troben encara en una situació de desavantatge respecte als homes a l'hora d'accedir a llocs en òrgans centrals.
3. Desavantatge provocat per la poca implantació del Pla d'Igualtat del Consell General del Poder Judicial (pla que té com a objectiu la efectiva igualtat entre homes i dones) però sobretot la falta de mesures per facilitar la conciliació familiar.
4. La falta de conciliació es el punt central del problema, encara avui a les dones se'ns continuen atribuint les tasques de cura, cura dels fills, dels grans, de casa...etc. Això es tradueix en falta de temps per part de les jutges per poder dur a terme cursos, classes, escriure articles... activitats que son fonamentals alhora de promocionar-se. Com a mostra d'això he fet una gràfica amb el percentatge d'home que demanen excedència voluntària i el de dones que fan el mateix. Comentar que he tingut en compte només les excedències demanades per cura de fills i familiars.
5. Ha quedat provat que l'argument de l'antiguitat no suposa un impediment perquè les dones accedeixin a aquest tipus de llocs.
6. Finalment, considero que s'ha fet un avanç molt gran en tot lo referent a la incorporació de la dona al paper de jutge i de magistrada però encara queda molt a fer. Sempre es té la percepció que quan es treballa amb l'administració tot es igual per als dos generes perquè estem davant l'ocupador cent per cent objectiu (en aquest cas l'administració de justícia) per això es molt més difícil percebre aquestes situacions de desigualtat. Considero que des de l'Administració de Justícia no s'està acabant d'aplicar les mesures corresponents (algunes en vigor com és

el cas del Pla d'Igualtat) per acabar amb aquest "sostre de vidre" que s'ha construït dins la carrera judicial d'una manera molt subtil.

6. BIBLIOGRAFIA I FONTS JURÍDIQUES

Fons Jurídiques:

Espanya. Ley 96/1966, de 28 de diciembre, suprimiendo la limitación establecida en el apartado c) del número dos del artículo tercero de la Ley de 22 de julio de 1961 sobre derechos de la mujer. (BOE [en línea], núm. 311, 29-12-1966) <<https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-1966-19731>> [Consulta: 10-06-2020]

Espanya. Ley Orgánica 6/1985, de 1 de julio, del Poder Judicial. (BOE [en línea], núm. 157, 03-07-1985). <<https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1985-12666&p=20190725&tn=1#cii-10>>. [Consulta: 11,12,13-06-2020]

Fons Bibliogràfiques

18 Puntos de la Sección Femenina de la Falange. [online]. Recuperat: <<http://www.ub.edu/ciudadania/hipertexto/evolucion/introduccion/18Puntos.ht>> [Consulta: 21-06-2020]

2016. Néixer Dona A L'època Franquista. [online] p.18. Recuperat: <<https://www.valls.cat/files/igualtat/PREMIS-2016/1.TREBALL-RECERCA.-NIXER-DONA-A-LPOCA-FRANQUISTA.pdf>> [Consulta: 16-06-2020].

Belenguer, L., 2018. La mujer en la universidad: del acceso restringido a ser mayoría en las aulas. 20 Minutos, [online] p.1. Recuperat: <<https://www.20minutos.es/noticia/3319227/0/mujer-universidad-espanola-cifras-historia/#:~:text=niveles%20de%20riesgo-.La%20mujer%20en%20la%20universidad%3A%20del%20acceso%20restringido,ser%20mayor%C3%ADa%20en%20las%20aulas&text=Solo%20a%20partir%20del%208,buscaba%20la%20igualdad%20de%20g%C3%A9nero.>>> [Consulta: 23-06-2020].

C.G.P.J - Historia del CGPJ. Recuperat: <<http://www.poderjudicial.es/cgpj/es/Poder-Judicial/Consejo-General-del-Poder-Judicial/Informacion-Institucional/Historia-del-CGPJ/>> [Consulta: 08-06-2020]

C.G.P.J - Preguntas frecuentes <<http://www.poderjudicial.es/cgpj/es/Poder-Judicial/Tribunal-Supremo/Portal-de-Transparencia/Preguntas-frecuentes/>>

Cuántas personas trabajan en el Tribunal Supremo y cuál es el porcentaje de mujeres-> [Consulta: 11-06-2020]

CGPJ, 2018. Butlletí N°53 Perspectiva De Gènere. [image] Recuperat: <<http://file:///C:/Users/recepcio/Downloads/Bolet%C3%ADn%20n%C2%BA%2053%20Perspectiva%20de%20g%C3%A9nero.pdf>> [Consulta: 16-06-2020]

Cia, B., 1991. Margarita Robles La primera mujer que preside una audiencia. El País, [online] p.1. Recuperat: <https://elpais.com/diario/1991/03/23/ultima/669682801_850215.html> [Consulta: 10-06-2020].

DAROS, William Roberto. La mujer posmoderna y el machismo. Franciscanum [online]. 2014, vol.56, n.162, pp.107-111. ISSN 0120-1468. [Consulta: 13-04-2020]

Duby, G. and Perrot, M., 1993. Historia De Las Mujeres. El Siglo XIX. 1st ed. [ebook] Madrid: Taurus, pp.238-240, 380-406. Recuperat: <https://www.academia.edu/38290923/4._Georges_Duby_and_Michelle_Perrot_-_Historia_de_las_mujeres_El_siglo_XIX.pdf> [Consulta: 21-04-2020]

Duby, G., Perrot, M., Nash, M., Galmarini, M. and Thébaud, F., 2006. Historia De Las Mujeres. El Siglo XX. Madrid: Taurus, pp.227,228,229,230,710,712,716

Ellas juzgan, 2010. Ellas juzgan. [online] p.1. Recuperat: <<https://www.elmundo.es/larevista/num177/textos/juzgan1.html>> [Consulta: 10-06-2020].

La Vanguardia, 2008. PSOE y PP renuevan el CGPJ, que será más politizado y más paritario. [online] p.1. Recuperat: <<https://web.archive.org/web/20090426093917/http://www.lavanguardia.es/lv24h/20080908/53535500535.html>> [Consulta: 10-06-2020]

La Vanguardia, 2018. El número de mujeres jueces sigue en aumento: ya son el 53,2 por ciento. [online] p.1. Recuperat: <<https://www.lavanguardia.com/vida/20180328/442005708339/el-numero-de-mujeres-jueces-sigue-en-aumento-ya-son-el-532-por-ciento.html>> [Consulta: 20-04-2020]

Las mujeres en la II República – Crónica Popular
<<https://www.cronicapopular.es/2018/04/las-mujeres-en-la-ii-republica/>>

[Consulta: 20-06-2020]

Martinez Lopez, C., Ballarin Domingo, P. and Ortiz-Gomez, T., 2010. Las Mujeres Y La Historia De Europa. Grado. Universidad de Granada. Recuperat: <<http://www.helsinki.fi/science/xantippa/wes/wes20.html>> [Consulta: 21 i 23-04-2020]

Matilde Alonso, Elies Furio Blasco. EL PAPEL DE LA MUJER EN LA SOCIEDAD ESPAÑOLA [online] p. 12-28 Recuperat: <https://halshs.archives-ouvertes.fr/file/index/docid/133674/filename/El_papel_de_la_mujer_en_la_sociedad_espanola.pdf> [Consulta: 20 i 21-06-2020]

Moreno, R., 2018. Mujeres pioneras en la Justicia: Con ellas comenzó la batalla por la igualdad. Confilegal, [online] p.2. Recuperat: <<https://confilegal.com/20180729-mujeres-pioneras-en-la-justicia-con-ellas-comenzo-la-batalla-por-la-igualdad/>> [Consulta: 11-06-2020]